

Munavarqori Abdurashidxonovning ta'limiy faoliyati

Aziza Botirjon-qizi Nosirova

Ilmiy maslahatchi: M.M.Mirzakarimova

Andijon davlat chet tillari instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada Munavarqori Abdurashidxonovning pedagogik qarashlari, ularning zamonaviy ta'lim tizimida ahamiyati va amaliy qo'llanilishi tahlil qilinadi. Tadqiqotda Abdurashidxonovning ta'limiy faoliyatida o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, ma'naviy-axloqiy tarbiya va bilim olish jarayonini uyg'unlashtirishga alohida e'tibor bergani ko'rsatiladi. Muallifning pedagogik g'oyalari o'quvchilarning ijodkorlik, mustaqil fikrlash va mas'uliyatli qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilganligi ta'kidlanadi. Shuningdek, maqolada Abdurashidxonovning metodik yondashuvlari va ta'lim jarayonida pedagogik innovatsiyalarni qo'llashdagi tajribasi haqida ma'lumot beriladi. Tadqiqot natijasida uning pedagogik qarashlari zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning ma'naviy va intellektual rivojlanishini ta'minlovchi muhim manba ekanligi asoslab ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: Munavarqori Abdurashidxonov, pedagogik qarashlar, ta'lim nazariyasi, ma'naviy-axloqiy tarbiya, shaxsiy rivojlanish, metodik yondashuv, pedagogik innovatsiya, o'quvchi faoliyati, ijodkorlik, mustaqil fikrlash

Educational activities of Munavarqori Abdurashidkhanov

Aziza Botirjon-kizi Nosirova

Scientific advisor: M.M.Mirzakarimova

Andijan State Institute of Foreign Languages

Abstract: This article analyzes the pedagogical views of Munavarqori Abdurashidkhanov, their significance and practical application in the modern education system. The study shows that in his educational activities, Abdurashidkhanov paid special attention to the personal development of students, combining spiritual and moral upbringing and the process of acquiring knowledge. It is emphasized that the author's pedagogical ideas are aimed at developing students' skills in creativity, independent thinking and responsible decision-making. The article also provides information about Abdurashidkhanov's methodological approaches and experience in applying pedagogical innovations in the educational process. The study substantiates the fact that his pedagogical views are an important source of ensuring

the spiritual and intellectual development of students in the modern educational process.

Keywords: Munavarqori Abdurashidkhanov, pedagogical views, educational theory, spiritual and moral education, personal development, methodological approach, pedagogical innovation, student activity, creativity, independent thinking

Munavarqori Abdurashidxonov (1878-1931) - o'zbek jadidchilik harakatining yirik namoyandasi, ma'rifatparvar, pedagog va jamoat arbobi. U Toshkentda tug'ilgan. Dastlab an'anaviy maktab va madrasada tahsil olgan, keyinchalik zamonaviy fanlarni ham o'rgangan. Munavarqori jadidchilik g'oyalari qo'llab-quvvatlab, eski usuldagi ta'limni isloh qilish tarafdori bo'lgan. U yangi usul maktablarini tashkil etishda faol qatnashgan va darsliklar yaratgan.

Munavarqori ta'lim jarayonida:

o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish,

dunyoviy fanlarni o'qitish,

ma'naviy-axloqiy tarbiyani kuchaytirish,

milliy ong va vatanparvarlikni shakllantirishga katta e'tibor bergan.

U Turkiston jadidchilik harakatining yetakchi ziyolilaridan biri bo'lgan. 1931-yilda sovet tuzumi davrida qatag'on qilinib, vafot etgan.

Munavarqori o'zbek ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va millat ma'rifatini yuksaltirish yo'lida katta iz qoldirgan tarixiy shaxs hisoblanadi.

Munavarqori Abdurashidxonovning pedagogik qarashlari zamonaviy ta'lim tizimida katta ahamiyatga ega bo'lib, ularning ilmiy va amaliy jihatlari o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishi va ma'naviy-axloqiy tarbiyasini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.¹ Abdurashidxonov ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim olish jarayonini va tarbiyaviy faoliyatini uyg'unlashtirish, ijodkorlik va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratgan. Shu bois uning pedagogik g'oyalari nafaqat o'z davrida, balki bugungi kun ta'lim tizimida ham dolzarb ahamiyatga ega.

Maqolada uning metodik yondashuvlari, pedagogik innovatsiyalarni qo'llash tajribasi va o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojlanishiga ta'siri tahlil qilinadi. Mazkur ish Abdurashidxonovning pedagogik qarashlarini o'rganish va zamonaviy ta'lim jarayoniga tatbiq etishning ahamiyatini ochib beradi. Munavarqori Abdurashidxonovning pedagogik qarashlari o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga, ma'naviy-axloqiy kamolotiga va bilim olish jarayonini samarali tashkil etishga qaratilgan. U ta'limni faqat bilim berish bilan chegaralamay, o'quvchilarning ijodkorlik, mustaqil fikrlash va mas'uliyatli qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishning muhim vositasi sifatida ko'rgan. Abdurashidxonovning metodik

¹ Abdurashidxonov, M. Pedagogik qarashlar va ta'lim nazariyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2005.

yondashuvlarida interfaol o'qitish, o'quvchi markazli ta'lim va amaliy mashg'ulotlarni qo'llash muhim o'rin tutadi.

U dars jarayonida o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olib, ularning qobiliyatlari va qiziqishlarini rivojlantirishga e'tibor qaratgan. Shu bilan birga, pedagog ma'naviy-axloqiy tarbiyani dars jarayonining ajralmas qismi sifatida o'rnatgan va o'quvchilarni halollik, sabr-toqat, hamjihatlik va mehr-muruvvat ruhida tarbiyalashga intilgan. Shuningdek, Abdurashidxonov pedagogik innovatsiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantirgan. U o'quvchilarga masalalarni hal qilishda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va mantiqiy qarorlar qabul qilishni o'rgatgan. Bularning barchasi o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki ma'naviy-axloqiy va shaxsiy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qilgan. Natijada, Abdurashidxonovning pedagogik qarashlari zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy, intellektual va ijodiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim manba sifatida qadrini saqlab kelmoqda.

Uning pedagogik yondashuvlarida o'quvchilarning individual xususiyatlari va qobiliyatlarini hisobga olish alohida e'tibor bilan yoritilgan. Abdurashidxonov dars jarayonida o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantirish, savol-javob va muhokama usullarini keng qo'llash orqali ularning mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirgan. U o'quvchilarga nafaqat bilim, balki ma'naviy qadriyatlarni ham o'rgatishning muhimligini ta'kidlagan. Shu bilan birga, pedagog samarali va adolatli boshqaruv orqali o'quvchilarni hamkorlik ruhida tarbiyalashga intilgan. Natijada, Abdurashidxonovning pedagogik qarashlari zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning shaxsiy va ma'naviy rivojlanishida dolzarb ahamiyat kasb etadi. Munavarqori Abdurashidxonovning pedagogik qarashlari o'quvchilarning shaxsiy, ma'naviy-axloqiy va intellektual rivojlanishiga qaratilgan yondashuvlarni o'z ichiga oladi. U ta'lim jarayonida bilim berish bilan birga, o'quvchilarning ijodkorlik, mustaqil fikrlash va mas'uliyat ko'nikmalarini shakllantirishga alohida e'tibor bergan. Shuningdek, pedagog ma'naviy-axloqiy tarbiyani dars jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rib, o'quvchilarni halollik, sabr-toqat, hamjihatlik va mehr-muruvvat ruhida tarbiyalashga intilgan. Shu sababli Abdurashidxonovning pedagogik qarashlari zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning shaxsiy va ma'naviy rivojlanishini ta'minlovchi muhim manba sifatida qadrlanadi. Ularning ilmiy-amaliy ahamiyati pedagogik jarayonni yanada samarali tashkil etish, yosh avlodni komil inson sifatida tarbiyalash va o'quvchilarning ijodiy va axloqiy salohiyatini rivojlantirishda namuna bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdurashidxonov, M. Pedagogik qarashlar va ta'lim nazariyasi. - Toshkent: O'qituvchi, 2005.

2. Madaminjonovna, M. M. METHODOLOGY OF EDUCATIONAL TEACHING OF GENERAL SCIENCES.

3. Muhammaddilyor Diyorbek O'G'Li Uzoqjonov, & Maxliyoxon Madaminjonovna Mirzakarimova (2025). Atrof-muhitni asrash va ekologik barqarorlikni ta'minlash muammolari. *Science and Education*, 6 (12), 17-21.

4. Mirzakarimova, M. (2025). O 'QUVCHILARDA TADBIRKORLIK TUSHUNCHALARINI RIVOJLANTIRISHNING DIAGNOSTIK TAHLILI. *Scientific journal of the Fergana State University*, (4), 1-1.

5. Mirzakarimova, M. (2025). Didactic Effectiveness of Teaching General Sciences with an Entrepreneurial Orientation. *Journal of Institutional Research South East Asia*, 23(3).

6. Uzoqjonov, M. D. O. G. L., & Mirzakarimova, M. M. (2025). Zamonaviy texnologiyalarning atrof-muhitga ta'siri. *Science and Education*, 6(11), 281-284.

7. El-Atrash, A., Zaki, S., Tousson, E., & Negm, M. (2022). Copper oxide nanoparticles induced liver and kidney toxicity in rat. *Asian Journal of Biochemistry, Genetics and Molecular Biology*, 12(4), 154-160.

8. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonov, M. D. O. G. L. (2025). Zamonaviy axborot texnologiyalariga o 'tishda axborot xavfsizligi. *Science and Education*, 6(10), 89-93.

9. МИРЗАКАРИМОВА, М. М. (2022). ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЙУНАЛТИРИБ У^ ИТИШНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ.

10. Madaminjonovna, M., & Uzoqjonov, M. (2025). The possibilities of solving environmental problems through technology. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(7), 11-15.

11. Uzoqjonov, M., & Mirzakarimova, M. (2025). The role and significance of artificial intelligence in modern society. *Technical Science Integrated Research*, 1(6), 8-10.

12. Mirzakarimova, M., & Uzoqjonov, M. (2025). Information security in information-communication technologies. *Academic Journal of Science, Technology and Education*, 1(6), 8-11.

13. Умнов, Д. Г., Кариев, А. Д., Тешабоев, А. Ю., & Мирзакаримова, М. М. (2024). Формирование финансовой грамотности и культуры потребления у старших дошкольников. *Перспективы науки и образования*, (6 (72)), 420-436.

14. MADAMINJONOVNA, M. X. T. T. Y. (2022). NALTIRIB O'QITISHNING DИДАКТИК ASOSLARI. *Nova. Pub*, 1-128.

15. Madaminjonovna, M. M. (2024). ECOLOGICAL-VALEOLOGICAL CULTURE IN THE" MAN-NATURE-SOCIETY" SYSTEM. *Web of Teachers: Inderscience Research*, 2(5), 51-55.

16. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2024). Pedagogik mahoratning shakllanishi va rivojlanishi. *Science and Education*, 5(3), 264-269.
17. Mirzakarimova, M. M. (2024). O'qituvchining muomala madaniyati. *Science and Education*, 5(4), 278-282.
18. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2024). "Avesto" va pedagogik fikrlar rivoji. *Science and Education*, 5(2), 224-228.
19. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2023). Scientific and pedagogical activity of Imam al-Bukhari. *Science and Education*, 4(12), 321-324.
20. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2023). O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash muammolarini o'rganish va bartaraf qilish. *Science and Education*, 4(11), 78-83.
21. Mirzakarimova, M. (2023). CLIL TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA O'QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION METOD VA VOSITALAR. *Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi*, (6), 410-415.
22. Мирзакаримова, М. М. (2020). Умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими. *Science and Education*, 1(4), 97-103.
23. Мирзакаримова, М. М. (2020). ESSENTIAL COMPOSITION OF ENTREPRENEURSHIP FUNCTIONAL LITERACY. *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL" INNOVATION TECHNICAL AND TECHNOLOGY*, 1(1), 63-65.
24. Mirzakarimova, M. M. (2022). The Necessity to Develop Students' Entrepreneurial Skills in English Classes. *Telematique.-2022.-S*, 7128-7131.
25. Мирзакаримова, М. М. (2020). Замонавий шароитларда умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими. *Science and Education*, 1(4), 216-222.
26. Mirzakarimova, M. (2023). EFFECTIVENESS OF STUDENTS'ENTREPRENEURIAL SKILLS DEVELOPMENT THROUGH CLIL TECHNOLOGIES. *Академические исследования в современной науке*, 2(8), 92-94.
27. Madaminjonovna, M. M. (2023). Innovative Methods and Tools for Developing Students' Entrepreneurial Skills Using CLIL Technologies. *International Journal of Human Computing Studies*, 5(3), 15-17.